

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Oblastní pracoviště

Hradec Králové

Inspekční zpráva

Zvláštní škola, Vrchlabí, Krkonošská 230

Adresa: Krkonošská 230, 543 01 Vrchlabí

Identifikátor školy: 600 024 652

Zřizovatel: Školský úřad Trutnov, Horská 5, 541 75 Trutnov

Školský úřad Trutnov, Horská 5, 541 75 Trutnov

Termín konání orientační inspekce: 2. - 5. listopadu 1999

Čj.	091 638/99 - 4009
Signatura	oi5nt201

HODNOCENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ

Zvláštní škola Vrchlabí poskytuje vzdělání žákům druhého až devátého ročníku. Z celkového počtu osmi tříd jsou tři samostatné, ve zbývajících pěti jsou vždy spojeny dva ročníky. Sedm tříd je umístěno v budově školy, osmá v budově stacionáře na adrese Palackého 926, 543 01 Vrchlabí. Školu celkem navštěvuje 73 žáků.

Výchovně vzdělávací proces probíhá podle schváleného vzdělávacího programu zvláštní školy č. j. 22 980/97-22. Zabezpečuje ho jedenáct pedagogických pracovníků: ředitelka, devět učitelů a vychovatelka školní družiny. Jedna z učitelek je v důchodovém věku, pracuje na částečný úvazek 9 hodin týdně. Podmínky pedagogické a odborné způsobilosti splňuje sedm učitelů a vychovatelka školní družiny. Dva učitelé nemají vystudovanou speciální pedagogiku, další má pouze středoškolské pedagogické vzdělání. Pro učitele jsou ve škole vytvořeny velmi dobré podmínky, mají sborovnu vybavenou moderním nábytkem, funkčně, vkusně a esteticky vyzdobenou.

Třídy jsou prostorné, pěkně uspořádané, vybavené novým moderním školním nábytkem. Ve třídách nejstarších žáků je nedostatek lavic odpovídajících velikostí výšce žáků. Rezervy jsou v nízké pedagogické podnětnosti výzdoby tříd a v nevyužívání žakovských prací. Jen zřídka jsou ve třídách umístěny vhodné didaktické pomůcky usnadňující žákům lepší zapamatování a uchování učiva. Výzdoba tříd sestávající pouze z map, obrazů a novinových reprodukcí nevypráví o práci a životě dětí, je neosobní a chladná. Celkový dojem z estetického uspořádání tříd nepříznivě ovlivňují bundy, někdy i boty žáků, které nejsou odkládány v šatně, ale ukládány ve třídách na věšácích místo ručníků nebo na opěradlech židlí. Tento stav je vedením školy tolerován vzhledem k tomu, že společná šatna pro všechny žáky školy se nezamýká, neboť přes šatnu se prochází do jedné ze tříd.

Učební plán je ve všech ročnících plněn. V 9. ročnících je využito možnosti dané dodatkem k učebnímu plánu, je snížen počet hodin pracovního vyučování o 2 hodiny a ty jsou věnovány českému jazyku a matematice.

Ve škole se nezvoní. Délka vyučovacích hodin není vyučujícími dodržována, hodiny jsou většinou zkracovány. K tomuto jevu docházelo i v průběhu inspekce, v jednom případě dokonce o 25 minut.

Hospitační činností byla sledována úroveň výuky českého jazyka, matematiky, řečové výchovy a pracovního vyučování.

Český jazyk

V rámci orientační inspekce bylo provedeno sedm hospitací v hodinách českého jazyka. Časová dotace hodin koresponduje s učebním plánem realizovaného vzdělávacího programu. Členění učiva do jednotlivých ročníků odpovídá učebním osnovám. Učitelé vypracovali tematické plány, z nichž vyplývá, že nedochází k obsahové duplicitě a je zajištěna kontinuita výuky mezi jednotlivými ročníky. Stanovené výukové cíle ve většině sledovaných hodin odpovídaly aktuálnímu složení třídy, v jednom případě byla zaznamenána nepřiměřená volba cíle ze strany vyučující. Vzhledem k absenci vnitřní diferenciaci nebyl cíl této hodiny splněn. Učitelé byli na výuku připraveni.

Materiální podmínky pro výuku jsou sice vedením školy zajištěny relativně dobře, využití učebních pomůcek v hodinách vyučujícími však bylo rozdílné. Někteří učitelé nepoužili ve sledovaných hodinách ani tabule pro přiblížení učiva a zrakovou fixaci probíraných jevů, jiní využili připravených materiálů, nástěnných tabulí a jiných pomůcek. Didaktická technika nebyla

použita ani v jedné sledované hodině. V některých třídách chyběly jakékoliv názorné pomůcky a materiály, které by se vztahovaly k jednotlivým probíraným jevům. Používané učebnice a učební texty jsou opatřeny schvalovací doložkou MŠMT ČR.

Psychohygienické zásady byly v hodinách ze strany vyučujících dodržovány odlišným způsobem. Pouze někteří učitelé střídali tempo výuky, relaxační chvilky byly zařazovány ojediněle. Členění hodiny nenapomáhalo k udržení pozornosti žáků.

Učitelé v průběhu sledovaných hodin vydávali jednoznačné pokyny, které žáci respektovali. Individuální zvláštnosti žáků nebyly vždy zohledňovány vzhledem k tomu, že byly využívány frontální metody výuky bez vnitřní diferenciacce. Tato skutečnost vedla v některých případech až k neefektivnímu využití vyučovací jednotky. Závažným negativním zjištěním je porušování zásady názornosti - zraková fixace či manipulace s předměty nebyla učiteli v průběhu hodin zařazována. Pro naplnění didaktické zásady uvědomělosti a aktivity chybělo vytváření uvědomělého vztahu žáků k učení, vytváření jasné představy jevů. Učitelé věnovali dostatečný prostor pro opakování učiva, jednalo se však většinou o mechanické opakování bez využití práce s chybou. Učitelé až na drobné výjimky zachovávali věcnou a odbornou správnost výuky.

Úvodní motivaci byl věnován většinou malý časový prostor. V některých hodinách byla zaznamenána motivace aktualizací učiva na příkladech z praxe a v návaznosti na životní zkušenosti žáků. Učitelé využívali mezipředmětových vztahů k oživení učiva. Zpětná vazba nebyla příliš využívána - učitelé nevěnovali dostatečnou pozornost výsledkům žakovských prací. Ve sledovaných hodinách byli žáci většinou slovně hodnoceni, klasifikace byla zaznamenána pouze v jednom případě. Hodnocení výkonu bylo ze strany učitelů objektivní a spravedlivé. Rozvoj osobnosti žáků v oblasti sebehodnocení a sebereflexe byl podporován vyučujícími pouze výjimečně.

Rozvoji komunikativních dovedností nebyla věnována dostatečná pozornost - pouze v některých sledovaných hodinách vedli učitelé žáky k odpovědím celou větou; k vyjadřování vlastních názorů a samostatného mluvního projevu nebyli žáci vedeni téměř vůbec. Učitelé respektovali osobnosti jednotlivých žáků; v jedné hodině však byla zaznamenána intolerance a nevhodná komunikace učitele ve vztahu k žákovi - psychosociální klima ve třídě bylo negativně zaměřeno proti jednomu z žáků, a to za tiché podpory učitele. Učitelé nerozvíjeli cíleně smysl žáků pro kooperaci a toleranci, pouze v některých hodinách v závislosti na osobnostních předpokladech vyučujících byli žáci vedeni k vzájemné úctě a pochopení. Úroveň verbální a neverbální komunikace učitelů vykazovala pouze drobné jazykové nedostatky. Učitelé taktně zvládali projevy nežádoucího chování žáků, ve většině sledovaných hodin probíhala výuka v klidné a vstřícné atmosféře. Interakce učitel - žák měla většinou pozitivní charakter.

Vzhledem k absenci standardizovaných evaluačních nástrojů byla úroveň vědomostí, dovedností a sociálních kompetencí žáků vzhledem k podmínkám, ve kterých výuka probíhá, hodnocena formou pozorování žáků v hodinách a rozbořem žakovských prací.

Kvalita vzdělávání v předmětu český jazyk je vzhledem k výše uvedeným skutečnostem celkově hodnocena jako průměrná.

Řečová výchova

Časová dotace předmětu řečová výchova odpovídá učebnímu plánu realizovaného vzdělávacího programu.

Vyučující vypracovali tematické plány, v nichž respektovali osnovy vzdělávacího programu.

Průběh sledovaných hodin však svědčí o nepochopení cílů a poslání řečové výchovy ve zvláštní škole. Obsahem sledovaných hodin nebyla individuální logopedická péče, přestože se v jednotlivých třídách objevovali žáci s vadnou výslovností. Vyučující nerozvíjeli řečové schopnosti žáků z hlediska reflexologie, tedy v oblasti receptivní, centrální a expresivní. Uvedená skutečnost souvisí s personálními podmínkami - ani jeden z učitelů vyučujících řečovou výchovu není odborně a pedagogicky způsobilý pro vyučování ve zvláštní škole.

Učitelé využívali učební pomůcky, jejich efektivní využití ve vztahu k předmětu a výukovým cílům však bylo minimální. Výuka ve sledovaných hodinách většinou postrádala živější tempo, relaxační chvílky a herní činnosti byly zařazeny jen v jedné hodině. Jedna z hodin byla z pohledu dodržování psychohygienických zásad hodnocena jako nevyhovující (členění hodiny a tempo výuky vylučovalo udržení alespoň minimální pozornosti žáků).

Metody výuky nebyly vhodně voleny ve vztahu k předmětu a schopnostem žáků. Nebyl vytvářen prostor pro individuální potřeby žáků - převažovaly činnosti vedené frontálním způsobem. Didaktické zásady přiměřenosti, názornosti a soustavnosti nebyly dostatečným způsobem naplňovány. Většinou se jednalo o nevyužití daného časového prostoru pro postupné naplňování výukových cílů předmětu řečová výchova ve smyslu učebních osnov.

Učitelé používali v hodinách motivačních metod - především spojování s poznatky z reálného života, s osobními zkušenostmi žáků a prostřednictvím mezipředmětových vazeb. Individuální dispozice žáků nebyly zohledňovány, žáci nebyli vedeni k sebekontrolě, sebehodnocení a odpovědnosti. Slovní hodnocení, které učitelé v průběhu hodin využívali, mělo pozitivní charakter. Hodnocení výkonu žáků resp. třídy v závěru hodiny nebylo zaznamenáno.

Osobnost žáků vyučující respektovali, komunikace byla založena na vzájemné důvěře. Prostor pro diskusi nebyl vytvářen, komunikační schopnosti žáků nebyly systematicky rozvíjeny. V jedné ze sledovaných hodin žáci naprosto nerespektovali pokyny vyučující.

Výsledky výuky nebyly hodnoceny.

Hodnocení kvality vzdělávání v předmětu řečová výchova je negativně ovlivněno nepochopením smyslu a cílů předmětu v rámci osnov vzdělávacího programu zvláštní školy. Především v oblasti organizace, forem a používaných metod práce byly zjištěny závažné nedostatky. Celkově je vzdělávání v předmětu řečová výchova hodnoceno jako ještě vyhovující.

Matematika, rýsování

Bylo provedeno 6 hospitací v hodinách matematiky a 1 hospitace v hodině rýsování. Časová dotace odpovídala ve všech ročnících učebnímu plánu zvláštní školy. Učitelé mají zpracované tematické plány učiva s odpovídajícím rozvržením učiva do jednotlivých ročníků. Tematické plány zpracovávají jednotlivě. V případě změny vyučujících v průběhu školní docházky žáků tím není zajištěna kontinuita výuky předmětu mezi jednotlivými ročníky.

Jako jediné učební pomůcky byly v převážné většině tříd užívány pouze učebnice nakladatelství Septima a Scientia, sešity a tabule. K výjimkám patřila hodina v budově stacionáře, kdy byla vhodně užívána řada pomůcek - kartičky s příklady, počítadlo, předměty s tvary geometrických těles apod. Názorné pomůcky byly užity rovněž ve třídě s 5. a 9. ročníkem a v osmé třídě pro potřebu těžce postižené žákyně.

Cíle vyučovacích hodin nebyly žákům sdělovány, příprava učitelů se jevila jako málo promyšlená. Ani v jedné ze sledovaných hodin nebyla připravena tabule či samostatná práce navíc pro žáky s rychlejším pracovním tempem. Struktura sledovaných hodin byla zřejmě

ovlivněna probíhající inspekcí. Vyjma hodiny rýsování byly všechny hodiny pouze opakovací, přesto se hodnocení a klasifikace objevovaly jen zřídka a ne vždy pedagogicky vhodným způsobem. Nepříjemná je klasifikace žáků podle počtu chyb, který najde v samostatné práci spolužák na základě vlastní kontroly, kdy není učitelem sděleno správné řešení. Užívání pouze frontální výuky činilo hodiny značně stereotypními a monotónními. Skupinové, párové či problémové vyučování nebylo zařazeno vůbec. Žáci po celou hodinu seděli v lavicích bez možnosti relaxace, jedinou změnou polohy byla občasná chůze k tabuli a zpět. V žádné ze sledovaných hodin nebyla užitá didaktická technika. Chybělo využití dalších zdrojů informací, nebyl vytvořen prostor pro samostatné a aktivní učení, žáci nebyli vedeni k možnosti aplikovat učivo. Ojedinele bylo využito mezipředmětových vztahů a uznání za dobrou práci. Ve využití vyučovacího času byly shledány značné rozdíly. Negativně je hodnocena výuka v případě, kdy žáci značný časový úsek pouze sledují práci jednoho žáka u tabule a následně bezmyšlenkovitě opisují tutéž práci z tabule. Většina vyučujících vhodně diferencovala zadávání úkolů podle schopností žáků.

Vstupní motivace nebylo využíváno, průběžné jen ojedinele. Přestože učivo matematiky dává řadu možností k řešení příkladů z praxe a k navazování na životní zkušenosti žáků, učitelé těchto možností nevyužili. Jejich přístup k žákům byl přátelský, klidný, mírný, ale málo náročný a v některých případech až přezíravý. V nízkém počtu žáků ve třídě nelze přehlédnout, že pracuje jen část třídy, ostatní pokyny učitele neplní či nemají potřebné pomůcky. V závěru hodin bylo hodnocení výkonu prováděno jen zřídka, sebehodnocení vůbec. Učivo bylo interpretováno věcně správně, nedostatky byly zjištěny v nedodržování matematických zásad při zápisu příkladů do sešitů. Sešity jsou ve všech třídách vedeny, nejsou však některými učiteli pravidelně kontrolovány a opravovány. V některých sešitech nebyla od začátku školního roku provedena ze strany učitele ani jedna prokazatelná kontrola.

Komunikativní schopnosti nebyly záměrně rozvíjeny, většinu hodiny mluvili učitelé, žáci odpovídali na případné otázky jednoslovně. Pouze v jedné hodině byly pozitivně ovlivňovány psychohygienické podmínky výuky (vztahy mezi žáky navzájem, prostředí důvěry a spolupráce, tolerance a radost z úspěchu).

Vztah projevovaný žáky k výuce předmětu byl lhostejný, aktivita nízká.

Ve výuce jmenovaných předmětů byla zjištěna převaha negativ a řada citelně slabých míst. Úroveň výuky je hodnocena jako ještě vyhovující.

Pracovní vyučování

Výuka pracovního vyučování probíhá koedukovaně v prvních čtyřech ročnících, od 5. ročníku je dělena podle pohlaví. Chlapci jsou rozděleni do 5 skupin, děvčata do dvou. Vzhledem k tomuto dělení je pracovní vyučování všech skupin zařazeno ve stejnou dobu, což při materiálním vybavení školy přispívá k dále popsaným nedostatkům v plnění učebních osnov. Jedna žákyně 9. ročníku, která je kombinovaně postižena (mentálně a tělesně), se výuky pracovního vyučování neúčastní, místo toho se společně se svěřenci stacionáře, kde je její třída umístěna, věnuje modelování. Při hospitacích bylo zjištěno, že někteří žáci se výuky pracovního vyučování neúčastní vůbec, dle zápisů v katalogových listech jsou z výuky předmětu osvobozeni (nesprávně užívaný termín). Jak prokázala kontrola, není v případě těchto žáků dodrženo ustanovení § 4 odst. 1 vyhlášky MŠMT ČT č. 291/1991 Sb, o základní škole.

Hospitace proběhly v následujících třídách a skupinách:

1. 2. a 3. ročník:
2. IX. A chlapci: dílenské práce - práce se dřevem,
3. VIII. A chlapci: dílenské práce - práce s papírem,

4. 5. a 7. ročník chlapci: pěstitelské práce,
5. VIII. B chlapci: dílenské práce - práce se dřevem,
6. V. třída, VIII. B a IX. B dívky: dílenské práce - práce s papírem,
7. V. třída + IX. B chlapci: pěstitelské práce,
8. VI. třída + 7. D dívky: práce v domácnosti - vaření,
9. VIII. B dívky: práce v domácnosti - šití + práce s papírem.

Časová dotace odpovídá ve všech ročnících schválenému učebnímu plánu. Členění učiva na práce dílenské, pěstitelské a práce v domácnosti však osnovám vzdělávacího programu zvláštní školy neodpovídá. Kontrolou zápisů v třídních knihách pro tento i minulý školní rok a zároveň kontrolou předložených tematických plánů bylo zjištěno, že v některých skupinách dívek nejsou vůbec vyučovány dílenské práce, případně jejich obsah není v souladu s učebními osnovami daného ročníku (například v VIII. třídě opakované vystřihování z papíru, skládaná krabice, proplétaná záložka apod.). Stanovené výukové cíle proto neodpovídají standardu vzdělávání, neboť není všestranně a systematicky zajišťováno vytváření všech potřebných pracovních dovedností. Důsledkem je ztížená možnost správné volby povolání a plného společenského uplatnění. Tematické plány, které zpracovává každý učitel samostatně, nejsou zárukou kontinuity výuky mezi jednotlivými ročníky, dochází i k obsahové duplicitě.

Ve škole je málo vhodných prostor pro výuku pracovního vyučování. Je vybavena dřevodílna, cvičná kuchyňka a školní pozemek, chybí kovodílna. Má-li současně pracovní vyučování více skupin, je zřejmé, že tři pracoviště pro zajištění plnění učebních osnov nepostačují. Protože ve škole nejsou žádné další volné prostory, je třeba tuto situaci řešit promyšleným rozvržením výuky předmětu v různých dnech pracovního týdne. Výukové prostory odpovídají psychohygienickým zásadám. V době inspekce nebyl v dílně vyvěšen řád odborné pracovní, chyběla lékárnička. Vybavení pro pěstitelské práce je vyhovující, žáci mají k dispozici školní pozemek s velkým skleníkem a v dostatečném počtu i základní potřebné náčiní. Cvičná kuchyňka je rovněž kvalitně vybavena, rezervy jsou ve vybavenosti dřevodílny. Ta je umístěna v malé patrové budově ve dvoře pozemku školy (v přízemí je dílna, v patře školní družina). Pracovní stoly jsou vyhovující, materiálu, nástrojů a pomůcek je nedostatek. Zvláště citelný je nedostatek kvalitních pilek na dřevo, takže žáci užívají pro řezání dřeva pilky na železo. Žáci a učitelé přinášejí v řadě případů potřebný materiál sami, škola jeho dodávání nezajišťuje. V dílně zcela chybí možnost sezení žáků, což je při trvání tříhodinovém bloku hodnoceno jako nedostatek.

Výběr činností byl vzhledem k věku žáků a ke skutečnosti, že pracovní vyučování je jedním ze stěžejních předmětů zvláštní školy, v některých případech málo náročný a neodpovídající věku žáků (viz výše). K diferenciaci podle věku a stupně rozvoje motoriky žáků došlo pouze ve dvou hodinách. S ohledem na skutečnost, že ve skupinách jsou společně vyučováni žáci různých postupných ročníků, je tento fakt hodnocen jako nedostatek v přípravě vyučujících. S tím úzce souvisí i zhoršená možnost uplatnění se pro žáky mladší i pro žáky s méně rozvinutou jemnou motorikou a pomalým pracovním tempem. V oblasti efektivního využití vyučovacího času byly shledány rozdíly.

V průběhu některých vyučovacích hodin nebylo v dostatečné míře využito různých možností motivace, ať už motivace vstupní, průběžné či motivace aktualizací učiva. Důsledkem byly problémy s udržením zájmu a kázně žáků. Učitelé po stránce metodické i odborné vedli hodiny správně, neměli však v některých oblastech sjednocené požadavky:

- pracovní oděvy měla jen část žáků a vyučujících,

- v některých skupinách nebyly sešity vedeny vůbec, v jiných byly vedeny bez kontroly učitele, pravidelně kontrolovány byly jen ojediněle.

Některé práce dělali místo žáků učitelé. Rezervy byly shledány rovněž v udržování pořádku, v době výuky pracovního vyučování byl v prostorách šatny opakovaně sledován značný nepořádek.

Prostor pro diskusi nebyl ve sledovaných hodinách vytvořen, žáci pouze plnili pokyny učitele, o prováděných činnostech nebyli schopni hovořit. Občasné projevy nežádoucího chování učitelé většinou zvládali. V jedné ze tříd nižšího stupně však byly zjištěny závažné problémy s kázní žáků a značně snížená schopnost učitelky problémy řešit. S tím souvisely předčasné odchody žáků z vyučování a již zmiňované nedodržení délky vyučovacích hodin. Vztah žáků k výuce byl ve většině případů pozitivní.

Hodiny pracovního vyučování nejsou celkově dostatečně využívány k vytváření potřebných pracovních návyků. Byla zjištěna rezervy v plánování výuky, v materiální vybavenosti, v motivaci i komunikaci. Převládají negativní zjištění, úroveň výuky pracovního vyučování je proto hodnocena jako ještě vyhovující.

Hodnocení kvality vzdělávání

Vzhledem k absenci standardizovaných evaluačních nástrojů byla úroveň vědomostí, dovedností a sociálních kompetencí žáků hodnocena formou pozorování žáků v hodinách a rozborem žákovských prací.

Plánování a příprava výuky ve sledovaných předmětech je kromě pracovního vyučování v souladu s učebními dokumenty. Personální podmínky výuky ve smyslu odborné a pedagogické způsobilosti učitelů jsou velmi dobré. V oblasti materiálních a psychohygienických podmínek jsou pozitivní a negativní zjištění zhruba v rovnováze. Přátelský a vstřícný přístup vyučujících k žákům je mnohdy málo náročný, možnosti a schopnosti žáků nejsou odpovídajícím způsobem náležitě využívány. Účelnost organizace výuky, vhodnost použitých forem a metod práce spolu s účinností motivace a způsobem hodnocení žáků ve vyučovacím procesu vykazují řadu nedostatků.

Výsledky vyučování neodpovídají skutečnosti, že více než 40 % žáků nemá diagnostikované mentální postižení (viz strana 12 inspekční zprávy).

Celkově je kvalita vzdělávání hodnocena jako ještě vyhovující.

HODNOCENÍ KVALITY ŘÍZENÍ

Plánování

Ředitelka školy předložila dokument *Koncepční záměry školy v období 1999 - 2003* (dále jen koncepce), který zpracovala v září letošního roku. Koncepce vychází z aktuálního stavu a koresponduje s cíli a úkoly, které jsou stanoveny pro zvláštní školy v § 28 odst. 1 a v § 31 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Dokument vytyčuje obecné principy v oblasti výchovně vzdělávací, personální, organizační a materiální, např.:

- důsledně uplatňovat pokyn ministra školství k prevenci zneužívání návykových látek ve školách,
- dodržovat Úmluvu o právech dítěte v práci všech pracovníků školy,
- systematicky působit proti vandalismu, násilí a šikaně mezi žáky,
- dosáhnout otevřené, klidné, sdílné atmosféry ve škole, budované na partnerských vztazích mezi učiteli a žáky, na toleranci, vzájemné úctě a pocitu odpovědnosti,
- usilovat o propojenost školy se životem,
- podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků a využívat získané poznatky pro zlepšení celkové práce školy,
- zdokonalovat řídicí činnost, zvyšovat aktivní podíl pracovníků školy na řízení; v kontrolní činnosti usilovat o objektivní hodnocení výsledků výchovy a vzdělávání, zjišťovat výraznější rozdíly v práci jednotlivých pracovníků a odstraňovat je,
- doplňovat vybavení školy tak, aby byla dobře zajišťována názornost a efektivita výuky; vybavení přiměřeným způsobem modernizovat.

Výše uvedené dlouhodobé úkoly jsou vzhledem k zjištěním v rámci orientační inspekce aktuální a při postupném naplňování lze předpokládat pozitivní posun především ve výchovně vzdělávací činnosti školy.

Součástí plánovacího systému školy je vypracovaný *Plán práce pro školní rok 1999 - 2000* (dále jen roční plán). Roční plán zahrnuje:

- výroční zprávu školy za rok 1998/1999,
- hlavní úkoly na školní rok 1999/2000,
- oblast přípravy pedagogických pracovníků,
- modernizaci a efektivní využívání materiálně-technického vybavení školy,
- oblast řízení a kontroly,
- oblast spolupráce školy s dalšími výchovnými činiteli,
- organizaci školního roku 1999/2000,
- plán pedagogických porad na školní rok 1999/2000.

Výroční zpráva o činnosti školy není koncipována v souladu s § 17e odst. 2 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů. Ve zprávě není obsažena charakteristika školy, údaje o zařazování dětí, údaje o výsledcích vzdělávání žáků a údaje o výsledcích inspekce provedené Českou školní inspekcí (resp. sdělení o tom, že inspekce v uvedeném školním roce nebyla provedena). Dle zjištění ČŠI se ve škole vyučuje podle vzdělávacího programu zvláštní školy, který schválilo MŠMT ČR pod č. j. 22 980/97-22 dne 20. června 1997 - ve výroční zprávě o činnosti školy je uvedeno chybné číslo jednacích realizovaného vzdělávacího programu. V odstavci „Kvalifikovanost a aprobovanost učitelů a výchovných pracovníků“ je uvedeno, že učitel s aprobační M - Zpv je aprobovaný na 80% a učitel s aprobační Čj - D je aprobovaný na 50%. Tyto údaje nekorespondují formálně ani obsahově se zněním § 2 odst. 1, 3 a 4 vyhlášky MŠMT č. 139/1997 Sb., o podmínkách odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků a o předpokladech kvalifikace výchovných poradců. Výroční zpráva neobsahuje analýzu uplynulého období ve vztahu k dlouhodobé koncepci příp. ročnímu plánu. Nelze ji využít v plánovacím systému školy jako analytického východiska pro další činnost školy.

V další kapitole ročního plánu jsou stanoveny hlavní úkoly pro školní rok 1999/2000 v oblasti mravní, rozumové, pracovní, estetické, tělesné a branné výchovy. Většinou se jedná

o proklamativní teze bez určení prostředků k dosažení jednotlivých cílů (např. soustředit se na výchovu dětí k odpovědnosti za své chování a výsledky učení, vést žáky k odpovědnému vztahu k práci, žáky devátého ročníku připravovat k přijímacím pohovorům na odborná učiliště apod.).

Části ročního plánu týkající se odborné přípravy učitelů, modernizace a efektivního využívání materiálně-technického vybavení školy a oblasti řízení a kontroly obsahují nekonkrétní a vágní formulace úkolů, jejichž termín plnění je většinou uveden jako trvalý či průběžný.

Roční plán dále zahrnuje oblast spolupráce s dalšími výchovnými činiteli (organizace besed, dnů otevřených dveří apod.) a organizace školního roku (přehled tříd a počtu žáků, třídnictví). Závěrečná část ročního plánu je věnována plánu pedagogických porad, který vymezuje též jejich rámcový obsah a určuje zapojení pedagogických pracovníků ve škole (zájmové kroužky, distribuce učebnic, správcovství kabinetů apod.).

S ročním plánem byli pracovníci seznámeni na pedagogické poradě v září letošního školního roku.

Součástí plánovacího systému jsou *Plán výchovného poradenství 1999 - 2000* a *Plán protidrogového programu 1999 - 2000*, které vypracoval výchovný poradce. Uvedené plány obsahují většinou nekonkrétní úkoly bez uvedení plánovaného termínu jejich splnění a nelze je považovat za kvalitní a dostatečný předpoklad k plnění úkolů na úseku výchovného poradenství a dalších úkolů vymezených v čl. 2 pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. j. 16 227/96-22, k prevenci zneužívání návykových látek ve školách a školských zařízeních.

Plán branně-sportovních činností uvádí zaměření a obsah branně-sportovních dnů, které se konají dvakrát ročně.

Kvalita, rozsah a účelnost plánování vzhledem k velikosti a podmínkám školy jsou celkově hodnoceny jako dobré.

Organizování

Organizační řád školy není vypracován. Kompetence pracovníků jsou vymezeny pracovními náplněmi. Provoz školy se řídí *Pracovním řádem pro zaměstnance škol a školských zařízení*, který vydalo MŠMT ČR pod č. j. 16 969/96-42 dne 15. dubna 1996. Organizační struktura je jednoduchá a přehledná vzhledem k velikosti školy a počtu pracovníků - ředitelka je přímou nadřízenou všem zaměstnancům.

V rámci organizačního zajištění výchovně vzdělávacího procesu vydala ředitelka pokyny pro třídní učitele, ve kterých stanoví jejich základní úkoly.

Na počátku letošního školního roku byl sestaven nový *Školní řád* (řád školy), se kterým byli prokazatelně seznámeni pracovníci, žáci i jejich zákonní zástupci. Řád školy není sice strukturován podle ustanovení uvedených v § 15 vyhlášky MŠMT ČR č. 291/1991 Sb., o základní škole, ve znění pozdějších úprav, ale kromě ustanovení o povinnostech pracovníků školy je povinný obsah zachován. Řád školy vhodným způsobem vymezuje práva žáků i zákonných zástupců. Některé formulace však buď neodpovídají skutečnosti nebo nejsou dodržována (např. „žáci jsou na hodiny tělesné výchovy a pracovního vyučování vybaveni cvičebním a pracovním oděvem“), či nejsou ve formálním souladu se zněním právních předpisů (např. „při vyšší absenci za klasifikační období rozhodne *pedagogická rada o doplňkových zkouškách*“ - o náhradním termínu pro klasifikaci a o konání komisionálních zkoušek rozhoduje ředitel podle § 11 odst. 5 a podle § 13 odst. 2 vyhlášky MŠMT č. 127/1997 Sb., o speciálních

školách a speciálních mateřských školách).

Poradní orgány nejsou ustanoveny, ve škole nejsou zřízeny předmětové komise ani metodická sdružení.

Organizace vyučování žáků odpovídá obecně závazným právním předpisům.

Informace jsou v rámci školy předávány většinou neformálním způsobem ústně, případně prostřednictvím nástěnky ve sborovně, což vzhledem k velikosti školy a jejímu organizačnímu uspořádání lze označit jako funkční a vyhovující formu vnitřního informačního systému. Závažná sdělení dlouhodobého charakteru předává ředitelka na pedagogických poradách.

Informace zákonným zástupcům jsou poskytovány na třídních schůzkách a prostřednictvím žákovských knížek. V nutných případech jsou rodiče zváni na konzultace do školy.

Oblast výchovného poradenství zajišťuje prvním rokem učitel, který zatím nedosahuje odborné a pedagogické způsobilosti pro výkon uvedené činnosti ve smyslu § 2 odst. 4 vyhlášky MŠMT č. 139/1997 Sb., o podmínkách odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků a o předpokladech kvalifikace výchovných poradců (podle uvedeného právního předpisu je výchovný poradce povinen zahájit kvalifikační studium do dvou let). Výchovný poradce vypracoval plán výchovného poradenství (viz výše). Konkrétní aktivity vyplývající z tohoto plánu nebyly prokazatelným způsobem k datu inspekce zajištěny. Seznam vycházejících žáků nebyl předložen.

Osobní data žáků i zaměstnanců jsou uložena v ředitelně školy a nepovolané osoby k nim nemají přístup.

Žáci školy se účastní pod vedením pedagogů především výtvarných a sportovních soutěží, které jsou pořádány jinými institucemi. Škola sama žádné další aktivity formou soutěží či prezentace na veřejnosti nepořádá.

V letošním školním roce je zajištěna činnost čtyř zájmových kroužků - výtvarného, zdravotnického, přírodovědného a sportovního. Záznamy o činnosti jsou vedeny na předepsaných formulářích, plány nejsou zpracovány. Kroužky vedou učitelé mimo svůj pracovní úvazek - jejich práce je ohodnocena vedením školy v rámci nadtarifních složek platu.

V rámci inspekční činnosti byla kontrolována následující povinná dokumentace:

- *rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení - bez připomínek,*
- *třídní knihy - podlouhlá a kulatá razítka jsou opatřena různým textem, který neodpovídá názvu školy podle rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školních zařízení; nejsou ve všech případech doplněny podpisy vyučujících v jednotlivých třídách; údaje o nepřítomných žácích neodpovídaly skutečnosti zjištěné při hospitaci (např. formálně přítomno 7 žáků, ve skutečnosti 5),*
- *třídní výkazy, katalogové listy - vedeny, u žáků vyšších ročníků nejsou užívány tiskopisy katalogových listů pro žáky zvláštní školy, ve vyplňování byly zjištěny závady týkající se zařazení žáků do zvláštní školy,*
- *evidence žáků - vedena,*
- *osobní dokumentace žáků s postižením - viz bod „Další inspekční zjištění“ na straně 12 inspekční zprávy,*
- *rozvrh hodin - jeho sestavení odpovídá obecně platným právním předpisům,*
- *záznamy z pedagogických rad - vedeny, z jejich obsahu nevyplývají některá závažná rozhodnutí (například rozhodnutí o povolení 10. roku povinné školní docházky),*
- *kniha úrazů - vedena,*

– *jednací protokol* - veden.

Kvalita a funkčnost organizačního uspořádání školy a informačního systému vzhledem k výše uvedeným skutečnostem dosahuje průměrné úrovně. Tato oblast je hodnocena jako dobrá.

Vedení a motivování pracovníků

Operativní řízení je pružné a funkční. Vzhledem k malému počtu pedagogických pracovníků se celý učitelství sbor včetně ředitelky schází denně o velké přestávce ve sborovně školy, kde jsou bezodkladně předávány potřebné informace a řešeny vzniklé problémy. Vedení školy je liberální, v pedagogickém sboru je vytvořena přátelská atmosféra. Totéž lze říci i o vztahu mezi vedením školy a učiteli. Ti se aktivně zapojují do činnosti školy, vedou zájmové kroužky a tím přispívají k účelnému vyplnění volného času žáků. Velmi dobré výsledky jednotlivých pracovníků jsou oceňovány veřejnou pochvalou před pedagogickým sborem a přidělením finančních odměn za konkrétní práci (zabezpečení účasti žáků na soutěžích, organizace školních kol soutěží apod.). Výše a zdůvodnění přiznaných odměn jsou pravidelně zasílány Školskému úřadu Trutnov. Pro přidělování osobních příplatků kritéria zpracována nejsou.

Vedení školy vytváří dobré podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. Vychovatelka školní družiny dokončila studium speciální pedagogiky volného času. Pedagogičtí pracovníci se účastní dle svého zájmu akcí pořádaných Školskou agenturou Trutnov, ekologickým centrem SEVER, SPC pro tělesně postižené v Janských Lázních, SPC pro zrakově postižené v Hradci Králové. Své poznatky uplatňují v práci a předávají je svým kolegům. Ředitelce se dosud nepodařilo přesvědčit učitele - muže - k rozšiřujícímu studiu speciální pedagogiky, rovněž nikdo z učitelů nemá zájem o studium výchovného poradenství. Částečný vliv na tuto skutečnost má i věkové složení pedagogického sboru.

Vedení a motivování pracovníků je inspekcí hodnoceno jako vyvážené, s převahou pozitivních prvků. Je hodnoceno jako velmi dobré.

Kontrolní mechanismy

Inspekci byl předložen *Plán nepřímé kontrolní činnosti*, který obsahuje měsíční rozplánování kontrol v řadě oblastí vyjma výchovně vzdělávacího procesu (jedná se o kontroly pedagogické dokumentace, žákovských knížek, čistoty a pořádku, úpravy grafických prací, tematických plánů učiva, dodržování pracovní doby a dozorů, práce uklízečky apod.). O provedených kontrolách vede ředitelka záznamy, které obsahují zjištění a doporučení. S výsledky kontrol jsou pracovníci seznamováni o velké přestávce ve sborovně při pravidelných schůzkách s ředitelkou. Kontrola plnění opatření při zjištěných nedostatcích je plánována na duben, celkové zhodnocení na červen roku 2000. Třídní knihy byly v souladu s předloženým plánem kontrolovány pouze v první polovině září. Jak vyplývá z daného termínu, byla kontrola zaměřena na zavedení třídních knih a prvotní zápisy týkající se seznámení se školním řádem a bezpečnostními předpisy. Další kontroly zaměřené na plnění učebních osnov a tematických plánů učiva plánovány ani provedeny nebyly. Plán hospitační činnosti zpracován není. Je vedena evidence provedených hospitací, hospitační záznamy jsou zakládány, obsahují veškeré náležitosti včetně podpisu kontrolovaného učitele. V tomto školním roce bylo zatím provedeno 6 hospitací.

Hodnocení žáků je prováděno v souladu s metodickým pokynem ke klasifikaci a hodnocení žáků zvláštní školy č.j. 10 182/98 - 24. V žákovských knížkách byly shledány rozdíly v četnosti

klasifikace jednotlivých učitelů. Nejnižší četnost (v průměru 1 známka za 1 školní týden) je pro informovanost rodičů nepostačující a je třeba se této problematice více věnovat.

Hodnocení úrovně výsledků žáků není prováděno vzhledem k absenci validních evaluačních nástrojů.

Kontrolní systém školy je hodnocen jako dobrý.

Hodnocení kvality řízení

Plánování a organizování práce školy jsou inspekcí hodnoceny jako dobré. Závažné nedostatky byly zjištěny ve vedení povinné dokumentace. Vedení a motivování pracovníků je velmi dobré, kladem školy je přátelská pracovní atmosféra v pedagogickém sboru a dobré vztahy mezi učiteli a žáky. Kontrolní činnost je prováděna, větší pozornost je třeba věnovat výchovně vzdělávací činnosti. Celkově je kvalita řízení školy hodnocena jako dobrá.

DALŠÍ VÝZNAMNÁ ZJIŠTĚNÍ

Při kontrole osobní dokumentace zdravotně postižených žáků bylo zjištěno, že zařazování žáků do zvláštní školy je v řadě případů v rozporu s § 31 odst. 1 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol, v platném znění, který uvádí: „Ve zvláštní škole se vzdělávají žáci s takovými **rozumovými** nedostatky, pro které se nemohou s úspěchem vzdělávat v základní škole, ani ve speciální základní škole“. Kontrola zjistila, že tomuto ustanovení neodpovídá zařazení 31 žáků, což je 42,5 % z celkového počtu všech žáků školy:

- 16 žáků má diagnostikované vývojové poruchy učení nebo lehkou mozkovou dysfunkci,
- 1 žák má zařazení doporučeno jako nouzové řešení,
- 2 žáci jsou zařazeni z „mimointelektových“ důvodů,
- 1 žák nemá v odborném vyšetření diagnostikováno žádné postižení,
- 11 žáků nemá odborné vyšetření poradenského pracoviště vůbec nebo vyšetření není uzavřeno.

Při zařazování žáků do zvláštní školy nejsou ve většině případů vydávána rozhodnutí, v některých vydaných rozhodnutích nejsou uvedeny požadované náležitosti. Tím dochází k porušení § 46 a § 47 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- Rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení č. j. 31 699/98-21 z 12. prosince 1998.
- Koncepční záměry a úkoly v období 1999 - 2003.
- Plán práce pro školní rok 1999 - 2000.
- Školní řád.
- Výroční zpráva ZvŠ Vrchlabí.

- Plán branně-sportovních činností.
- Plán protidrogového programu 1999 - 2000.
- Plán výchovného poradenství 1999 - 2000.
- Povinná dokumentace školy.
- Žákovské knížky, sešity a práce žáků.
- Ředitelkou školy vyplněná podkladová inspekční dokumentace.

ZÁVĚR

Při inspekční činnosti byla zaznamenána následující pozitivní zjištění:

- Ovhodně stanovené koncepční záměry rozvoje školy,
- ve srovnání se školami obdobného typu vysoké procento odborně a pedagogicky způsobilých učitelů,
- funkční informační systém,
- přátelský a vstřícný vztah učitelů k žákům,
- esteticky vybavené a uspořádané prostory školy.

Zjištěná negativa:

- zařazování žáků do zvláštní školy v rozporu s platnými právními předpisy,
- nedostatečné využití možností a schopností jednotlivých žáků,
- nedodržování didaktických zásad názornosti, přiměřenosti, uvědomělosti a aktivity,
- nerespektování psychohygienických zásad ve výuce,
- nevyužívání vnitřní diferenciacie při vyučování,
- nedostatky v kvalitě výuky předmětu řečová výchova,
- závady v plnění učebních osnov předmětu pracovní vyučování,
- nekvalitně zabezpečená oblast výchovného poradenství,
- nízká analytická úroveň výroční zprávy o činnosti školy, nedostatky v jejím obsahu,
- nedostatky ve vedení povinné dokumentace,

Zjištěná porušení platných právních norem:

- § 17e odst. 2 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů - výroční zpráva neobsahuje zákonem požadované náležitosti.
- § 31 odst. 1 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol, v platném znění - do školy jsou vřazováni žáci i z jiných důvodů než zákon připouští.

- § 39 odst. 1 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol, v platném znění - nejsou dodržovány učební osnovy předmětu pracovní vyučování.
- § 46 a 47 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení - u některých žáků není vydáno rozhodnutí o zařazení do zvláštní školy, u některých nemají rozhodnutí požadované náležitosti.

Doporučení k další činnosti školy:

- do zvláštní školy zařazovat pouze žáky s takovými rozumovými nedostatky, pro které se nemohou s úspěchem vzdělávat v základní škole, při zařazování vycházet z doporučení odborných poradenských pracovišť,
- tematické plány zpracovat tak, aby byla zajištěna kontinuita výuky předmětů mezi jednotlivými ročníky,
- pravidelnou kontrolou třídních knih ověřovat plnění učebních osnov v jednotlivých předmětech,
- zařazováním nových moderních metod a forem práce usilovat o zefektivnění výchovně vzdělávacího procesu,
- důsledně dbát na dodržování didaktických a psychohygienických zásad,
- odstranit nedostatky v kvalitě výuky předmětu řečová výchova,
- přepracovat tematické plány pracovního vyučování tak, aby korespondovaly s učebními osnovami,
- promyšleněji zabezpečovat oblast výchovného poradenství,
- zvýšit analytickou úroveň výroční zprávy o činnosti školy, příští výroční zprávy zpracovat v souladu s ustanovením § 17e odst. 2 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů,
- odstranit nedostatky ve vedení povinné dokumentace,
- sjednotit postup učitelů při kontrole žákovských sešitů.

Činnost školy je celkově hodnocena jako dobrá.

Datum vyhotovení inspekční zprávy a složení inspekčního týmu

Razítko

Školní inspektorky	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Věra Nosková	V. Nosková v. r.
Členka týmu	PaedDr. Olga Talášková	O. Talášková v. r.

V Hradci Králové dne 2. prosince 1999

Datum a podpis ředitelky školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 7. prosince 1999

Razítko

Ředitelka školy

Podpis

Mgr. Věra Pospíšilová

Pospíšilová v. r.

Předmětem inspekce bylo zhodnocení činnosti školy dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 19 odst. 8 téhož zákona může ředitelka školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	Zcela mimořádný, příkladný
Velmi dobrý	Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň
Dobrý	Negativa a pozitiva v rovnováze, průměrná úroveň
Ještě vyhovující	Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa
Nevyhovující	Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.
Plní, je v souladu	Dodržuje, čerpá účelně, efektivně
Neplní, není v souladu	Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Školský úřad	1999 - 12 - 22	091 743/99 - 4009
Zřizovatel	1999 - 12 - 22	091 743/99 - 4009

Připomínky ředitelky školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
-	-	Připomínky nebyly doručeny.